

Derfor kunne der være behov for en sikring af både ytrings- og informationsfriheden, sådan at det sikres, at en begrænsning i ytrings- og informationsfriheden er en absolut undtagelse. For selv om ytringsfriheden i den nuværende § 77 er absolut, er der ved lov indført betydelige begrænsninger, som kan diskuteres at være i overensstemmelse med grundlovens bogstav og ånd. Den forfatningsretlige praksis, der har udviklet sig med reelle indskrænkninger i ytringsfriheden, betyder også, at det er svært at sige, hvor grænsen i dag ligger. Måske er der i dag reelt ingen grænse herfor, blot det sker ved lov og der ikke er tale om forhåndscensur. Dertil kommer, at der er mennesker, der er blevet truet på deres arbejde, efter at de har ytret sig offentligt. Derfor kan der også her være behov for præciseringer, så både offentligt og privat ansatte i højere grad bliver sikret deres ytringsfrihed og ikke risikerer at blive afskediget, hvis de yttrer sig offentligt.

Ytrings- og informationsfriheden er helt afgørende for, at et levende folkestyre kan fungere. Derfor er der også brug for en grundlovsbestemmelse, der sikrer, at ethvert meddelelsesmiddel, f.eks. ny informationsteknologi, kan udnyttes.

Også borgernes ret til aktindsigt i den offentlige forvaltning skal sikres gennem en grundlovsbestemmelse og kunne naturligt også formuleres i sammenhæng med paragraffen om ytrings- og informationsfrihed.

Grundlovssikringen af offentlighed i forvaltningen skal naturligvis gælde både den statslige og den kommunale forvaltning. Men den skal også gælde de »halvoffentlige« forvaltninger, f.eks. kommunale værker, DSB, Danmarks Radio, Amtrådsforeningen og Kommunernes Landsforening. Ikke mindst Amtrådsforeningen og Kommunernes Landsforening bør underkastes opmærksomhed ved en grundlovsrevision, idet der her er tale om organisationer, der juridisk er private, men som i praksis – ikke mindst Kommunernes Landsforening – har fået en slags status som nyt 1. kammer, fordi regeringen og Folketinget lader de kommunale organisationer forbehandle mange af lovforslagene, inden de fremsættes i Folketinget. Udtrykket 1. kammer relaterer til, at de kommunale organisationer – først og fremmest Kommunernes Landsforening – får mulighed for at forbehandle lovforslagene, før de behandles i Folketinget. Før 1953 behandlede Landstinget lovforslagene på linje med Folketinget. Landstinget kaldtes dengang også 1. kammer og Folketinget 2. kammer.

§ 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed bør ændres og præciseres. Der er f.eks. behov for en præcisering af, hvornår begrebet »almenvellet« skal kunne

påberåbes, og der er videre behov for en præcisering af, hvad ejendomsretten ikke må bruges til. Uanset grundlovens ord har tolkningen af dette begreb over tid allerede undergået betydelige ændringer, selv om formuleringen i dag ikke adskiller sig væsentligt fra tidligere grundlovs bestemmelser. Den nuværende § 73, stk. 1, om ejendomsretten har følgende formulering: »Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.«

I praksis tolkes denne bestemmelse således, at ukrænkeligheden er begrænset, når det gælder den enkelte borgers private ejendom, f.eks. bolig. Hvis almenvellet kræver, at der skal gå en motorvej gennem et bestemt område, er der ingen »ukrænkelighed« tilbage. Konkrete ekspropriationssager efterlader heller ikke det indtryk, at den private ejendom er særlig beskyttet med grundlovens § 73, jf. ekspropriationssagerne på Amager med henblik på Øresundsforbindelsen og ved forskellige motorvejsprojekter.

Der kan i dag eksproprieres med henvisning til almenvellet, når en kirkegård skal udvides, når en skole eller anden offentlig institution skal bygges, når kommunen skal foretage udlægninger til bolig- og industriområder, eller når en motorvejskal bygges. Her er der ingen begrænsninger i, hvad almenvellet kan kræve.

Derimod kan der ikke henvises til almenvellet, hvis man ønsker en samfundsøvertagelse af en virksomhed med mange arbejdspladser, som ellers er på vej til at blive flyttet til udlandet. Også en sikring af arbejdspladser kan være nødvendigt af hensyn til almenvellet. Omvendt betyder det naturligvis ikke, at det offentlige i tide og utide skal gå ind og forhindre, at arbejdspladser forsvinder. Økonomiske dødssejle-re kan og skal naturligvis ikke reddes med henvisning til almenvellet.

Der har de senere år været rejst kritik af, at offentlige myndigheder uden videre kan trænge ind på menneskers grund og foretage undersøgelser. Det er klart, at sådanne situationer skal indskrænkes til det mindst mulige. Men i nogle situationer kan det ikke undgås, f.eks. når myndigheder nødvendigvis i nogle tilfælde er nødt til at komme på uanmeldt besøg.

Den nuværende formulering af § 73 og den praksis, der følger heraf, opfattes også – med rette – som en principiel understregning af, at Danmark er et kapitalistisk samfund, bl.a. fordi kollektiv ejendomsret og sikring mod spekulation via privat ejendomsret ikke nævnes.

I artikel 17 i FN's menneskerettighedserklæring hedder det således: »Enhver har ret til at eje ejendom